

Arbejds miljø forsknings fondens strategi for forskning og udvikling i arbejds miljø 2021-2023

Ramme for strategien

Den nationale strategi for arbejds miljø forskning danner rammen for den forsknings indsats, der finansieres af Beskæftigelsesministeriet, herunder Arbejds miljø forsknings fonden.

Den nationale forskningsstrategi forventes at være gældende i 10 år fra 2021 og evalueres hvert tredje år. Denne strategi vil blive evalueret og evt. justeret, når den nationale forskningsstrategi er blevet evalueret første gang.

Indledning

Det skal være sikkert og sundt, at gå på arbejde. Arbejds miljø forsknings fonden har til opgave at stimulere kvaliteten og relevansen af arbejds miljø forskningen. Fonden støtter forskning og udvikling, der kan medvirke til at forbedre arbejds miljøet.

Det er først og fremmest hos den enkelte virksomhed¹, at arbejds miljøet kan flyttes, og virksomhederne i Danmark skal derfor have de bedste forudsætninger for at sikre et godt arbejds miljø i dag og i fremtiden.

Det overordnede mål med strategien er, at både små og store virksomheder får den nødvendige forskningsbaserede viden om arbejds miljø, så de kan handle og styrke forebyggelsen af arbejdsulykker, negative fysiske og psykiske påvirkninger i arbejdet og arbejdsbetingede sygdomme. Forskningen skal også bidrage til tidlig forebyggelse af de langsigtede virkninger på helbredet af risikofaktorer i arbejds miljøet, og til, at positive faktorer i arbejds miljøet anvendes aktivt af virksomhederne.

Det danske arbejds marked er under fortsat forandring. Ny teknologi, digitalisering, udvikling i danskerne sundhed og nye måder at arbejde på giver nye muligheder og nye udfordringer i indsatsen for et godt arbejds miljø. Forskningen skal bidrage til at opfange, frembringe og formidle ny viden om disse muligheder og udfordringer.

Forskningen skal også bidrage til at sikre attraktive og udviklende arbejdspladser, modvirke udstødelse fra arbejds markedet, fastholde mennesker i arbejde og tilvejebringe et sundt og sikkert arbejdsliv til gavn for den enkelte, virksomhederne og samfundet.

¹ Ved "virksomheder" forstås her og i det følgende både private virksomheder og offentlige institutioner, myndigheder og virksomheder.

Mission:

Fonden skal gennem sin støtte til forskning og udvikling bidrage til, at der – i lyset af den samfundsmæssige udvikling – opbygges og formidles ny, relevant og praktisk anvendelig viden om arbejdsmiljø og arbejdsmiljøarbejde, der sætter virksomheder og andre aktører i stand til at handle, samarbejde og forebygge på et vidensbaseret grundlag.

Visioner:

Det skal ske gennem opfyldelse af Fondens visioner:

1. Høj kvalitet i forskningen
2. Klar relevans i forskningen
3. Tværdisciplinært samarbejde mellem forskningsmiljøerne
4. Uddannelse af forskere inden for arbejdsmiljø
5. Handlings- og brugerorienteret forskning og formidling af forskningsresultater

1. Fonden sikrer høj kvalitet i forskning og udvikling på arbejdsmiljøområdet. Fonden støtter kun forskningsfagligt kvalificerede projekter, der er godkendt i Det Videnskabelige Arbejdsmiljøforskningsudvalg hhv. Udvalget for Udvikling og Udredning, og lægger vægt på, at forskningen bidrager til at øge den evidensbaserede viden om arbejdsmiljø og arbejdsmiljøarbejde.

Fonden støtter forskning, der tager udgangspunkt i de tre evidensstyper, der er fastlagt i den nationale forskningsstrategi:

Forskning i årsagssammenhænge

Forskning i sammenhænge mellem arbejdsmiljøet og medarbejdernes helbred skaber viden om, hvor der skal sættes ind.

Forskning i virkemidler

Forskning i virkemidler skaber viden om forebyggelse, om hvad der kan hjælpe når skaden er sket eller sikre, at den ikke sker igen.

Forskning i implementering og udbredelse

Forskning i implementering og udbredelse skaber viden om, hvordan virkemidler på arbejdsmiljøområdet kan implementeres og udbredes i praksis.

Evidensstyperne er nærmere beskrevet i bilaget til "National strategi for arbejdsmiljøforskning" fra oktober 2020. Læs mere her:

<https://bm.dk/media/15268/strategi-for-arbejdsmiljoeforskning.pdf>

Evidensbegrebet rummer, når det gælder arbejdsmiljøforskning, viden fra vidt forskellige videnskabelige traditioner, fx – men ikke afgrænset til – epidemiologisk viden om sammenhænge mellem risikofaktorer og helbredsudfald, økonomiske beregninger af gevinster ved investering i arbejdsmiljøindsatser samt fx sociologisk og antropologisk viden om menneskelige relationer, sociale institutioner og kulturel betydning i specifikke kontekster på arbejdspladserne. Ligeledes rummer evidensbegrebet forskellige typer af forskningsspørgsmål, som kan belyses med afsæt i forskellige discipliners videnskabsteori, tilgange og metoder.

2. Fonden sikrer relevansen i forskning og udvikling på arbejdsmiljøområdet. Det sker konkret via tematiske opslag og tildeling af midler baseret på Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalgs relevansvurdering. Ved opslag af temaer og tildeling af

midler til forsknings- og udviklingsprojekter skal mindst to af de følgende prioriteringsparametre kunne opfyldes:

Side 3/8

- **Udbredelse, alvorlighed og potentiale**

Prioritering af forskning, der understøtter viden på områder, hvor et arbejdsmiljøproblem er meget udbredt, hvor problemet er meget alvorligt, eller hvor der er stort potentiale (både menneskeligt og økonomisk).

- **Utilstrækkeligt vidensniveau**

Der skal være overblik over den eksisterende tilgængelige viden, og forskningen bør prioriteres inden for områder med manglende viden.

- **Sammenhæng med de nationale arbejdsmiljømål**

Forskning, som direkte eller indirekte kan understøtte arbejdet med at nå de nationale mål. De nationale mål er uddybet nedenfor.

3. Der er mange videnskabelige og faglige felter, der bidrager med ny viden på arbejdsmiljøområdet, og disse felter har ofte vidt forskellige videnskabelige traditioner. Fonden prioriterer tværvidenskabelighed i forsknings- og udviklingsprojekterne, samarbejde mellem forskellige forskningsmiljøer på tværs af emner og problemstillinger og internationalt forskningssamarbejde. Det er vigtigt, at arbejdsmiljøforskningen bredes ud, så nye forskningsdiscipliner og forskningsinstitutioner/-miljøer får gode muligheder for at bidrage med viden på arbejdsmiljøområdet.

4. Fonden styrker forskeruddannelse på arbejdsmiljøområdet gennem et særligt fokus på bevillinger til ph.d.- og post.doc.-projekter.

5. Fonden prioriterer handlings- og brugerorienteret forskning og formidling af resultaterne fra støttede projekter. At forskningen og formidlingen skal være handlings- og brugerorienteret er ikke kun et spørgsmål om kommunikation fra forskere til brugere. Fonden ønsker, at brugere og forskere i højere grad er i dialog og udveksler viden om arbejdsmiljø, og at brugere inddrages i hele forskningsprocessen, jfr. det såkaldte det såkaldte Knowledge Transfer and Exchange perspektiv, som er en tilgang med fokus på relevans, udbredelse og anvendelse. Det kan fx ske gennem brug af "vidensbrobyggere" og interessentgrupper, og ved at afdække forskningsbehov i samarbejde med praktikere. Herved øges potentialet for, at virksomhederne får den viden, de har behov for til at implementere gode løsninger, og at viden om arbejdsmiljø forankres på arbejdspladserne.

Denne vision er uddybet i appendikset til strategien.

De nationale mål for arbejdsmiljøindsatsen

De nationale mål skal fremme et mere sikkert og sundt arbejdsmiljø, og fremme at centrale aktører på arbejdsmiljøområdet trækker i samme retning. Målene er aftalt mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter og gælder som udgangspunkt til 2030.²

² Som det fremgår af trepartsaftalen om prioriterede nationale mål for arbejdsmiljøindsatsen er der "enighed om, at aftaleparterne i fællesskab kan justere målene, fx hvis den generelle

De nationale mål er:

Arbejdsulykker: Stærk sikkerhedskultur på arbejdspladser – færre skal udsættes for arbejdsulykker.

Side 4/8

Ambitionen med målet er, at arbejdspladser arbejder aktivt for en høj grad af sikkerhed og en stærk sikkerhedskultur, og at lønmodtagere oplever et godt sikkerhedsklima på arbejdspladsen. Det er med henblik på, at betydeligt færre lønmodtagere kommer til skade i ulykker på arbejdet.

Kemisk arbejdsmiljø: Sikkert og sundt arbejde med kemi – færre skal udsættes for farlig kemi på arbejdspladsen.

Ambitionen med målet er, at arbejdspladser, hvor der arbejdes med farlig kemi, arbejder aktivt med at forebygge efter STOP-princippet, og at lønmodtagere oplever, at udsættelse for farlig kemi og biologisk materiale i deres arbejde forebygges. Det er med henblik på, at betydeligt færre lønmodtagere indånder farlig kemi eller organisk materiale, samt at betydeligt færre har hudkontakt med kemikalier eller vådt arbejde.

Ergonomisk arbejdsmiljø: Sikkert og sundt ergonomisk arbejdsmiljø – færre skal udsættes for væsentlige fysiske belastninger.

Ambitionen med målet er, at arbejdspladser organiserer arbejdet ergonomisk hensigtsmæssigt og anvender tidssvarende tekniske hjælpemidler, og at lønmodtagere oplever, at væsentlige fysiske belastninger forebygges. Det er med henblik på, at betydeligt færre lønmodtagere bliver udsat for væsentlige fysiske belastninger i arbejdet.

Psykisk arbejdsmiljø: Sikkert og sundt psykisk arbejdsmiljø – færre skal udsættes for væsentlige psykiske belastninger.

Ambitionen med målet er, at arbejdspladser arbejder aktivt med at forebygge og håndtere væsentlige risici i det psykiske arbejdsmiljø. Det er med henblik på, at betydeligt færre lønmodtagere oplever ubalance mellem høje krav i arbejdet og lav indflydelse i arbejdet, samt at betydeligt færre lønmodtagere udsættes for krænkende handlinger, vold eller trusler om vold på arbejdet.

Strategiske prioriteringer

Med henvisning til de nationale mål og de strategiske prioriteringer i den nationale strategi for arbejdsmiljøforskning ønsker fonden forsknings- og udviklingsprojekter, der belyser og understøtter følgende temaer:

Tema: Viden om sammenhæng mellem arbejdsmiljø og helbred

Viden om sammenhænge mellem arbejdsmiljøfaktorer og helbred er vigtige grundsten i arbejdsmiljøforskningen for at identificere grundlaget for forskning i forebyggelse, virkemidler og prædiktions af forskellige udfald som fx sygefravær, tidlig tilbagetrækning og intermediære mål som fx adfærdsændringer.

Tema: Viden om virksomhedernes arbejdsmiljøindsats

Der er brug for mere forskningsbaseret viden om virkemidler på arbejdsmiljøområdet. Det gælder både viden om effekten af virkemidler og viden om hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at virkemidlerne er effektive. Der er især behov for viden om

udvikling på området viser nye tendenser eller på baggrund af ny forskningsmæssig viden, der giver anledning til revurdering af målene.”

handlinger, adfærd eller aktiviteter, der kan forbedre arbejdsmiljøet på virksomhederne, fx:

Side 5/8

- Virksomhedernes egen indsats
- Virkningen af virksomhedernes systematiske arbejdsmiljøarbejde, herunder hvilke organisatoriske faktorer, der fremmer eller hæmmer et systematisk arbejdsmiljøarbejde
- Viden om, hvordan samarbejde om arbejdsmiljø fungerer på arbejdspladserne
- Virkningerne af forandringer på arbejdspladsen, som "naturlige eksperimenter"
- Viden om hvad der motiverer virksomhederne
- Interventionsstudier omfattende forebyggende indsatser og initiativer til at afhjælpe konstaterede problemer, herunder tidlig forebyggelse af de langsigtede virkninger på helbredet af risikofaktorer og positive faktorer i arbejdsmiljøet
- Forskning i arbejdsmiljømæssige tiltag på alle IGLO-niveauer, både når skaden er sket og forebyggende tiltag så skaden ikke kommer igen, herunder samspil mellem arbejdsplads, kommune og sundhedsvæsen

Der henvises i øvrigt til den nationale strategi for arbejdsmiljøforskning.

Tema: Viden om implementering og udbredelse af interventioner og indsatser

Forskning i implementering og udbredelse af viden er centralt for, at den viden der skabes på arbejdsmiljøområdet, kan give det størst mulige grundlag for samfundsmæssig impact. Der er behov for implementeringsforskning, så viden om forebyggelse af risikofaktorer testes i praksis, og nye arbejdsmiljømæssige tiltag på arbejdspladserne kan udvikles og forankres. Det vil være relevant at inddrage eksisterende viden samt danske og internationale erfaringer i forskningen.

Tværgående temaer

Da arbejdskraftudbuddet mindskes i fremtiden, og tilbagetrækningsalderen udskydes, ønsker fonden projekter med fokus på, hvordan forebyggelse og konsekvensforebyggelse kan bidrage til at fastholde medarbejderne i arbejde.

Herudover er det relevant at få belyst problemstillinger relateret til

- kønsforskelle, sproglig og kulturel baggrund, alder, unge og nyansatte, korttidsansatte samt udsatte grupper,
- nye organisationsformer, samarbejdsformer, virksomheds- og ansættelsesformer m.v. som følge af bl.a. den teknologiske og sociale udvikling i samfundet
- sikring af et godt arbejdsmiljø samtidig med fastholdelse af høj produktivitet og god kvalitet i opgaveløsningen.

Arbejdsmarkedets Erhvervssikring

Der vil i perioden blive udbudt et antal arbejdsmedicinske udredninger efter aftale med Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Metoder og tilgange

Udvikling af nye metoder og udfaldsmål

Fonden vil gerne stimulere til nytænkende interventionsstudier, som udvikler og afprøve nye metoder, værktøjer og indsatser. Arbejdsmiljøforskningsfonden vil også

gerne fremme, at der gennemføres flere pilotprojekter og projekter af kortere varighed (1-2 år). Der vil blive lagt vægt på, at der i projekterne er et tæt samarbejde mellem forskere og praktikere.

Side 6/8

Det er en ambition, at arbejdsmiljøforskningen fortsat skal undersøge andre udfaldsmål end helbredsmæssige udfaldsmål. De senere år har der været større fokus på udfaldsmål som fx sygefravær og tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der er dog et potentiale for, at arbejdsmiljøforskningen også undersøger andre relevante udfaldsmål som fx adfædsændringer, forebyggelsespraksis, sygenærvær, produktivitet, arbejdsevne og fastholdelse. Det vil også være relevant have fokus på udvikling af nye typer af indikatorer for arbejdsmiljøet.

Der kan både forskes i områder, der tager udgangspunkt i kendte teorier og metoder med henblik på en mere målrettet indsats, og i områder, som tager udgangspunkt i nye og uudforskede problemstillinger og anvender nye teorier og metoder, og hvor tilgangen er mere eksplorativ. Fonden ser et behov for, at arbejdsmiljøproblemer bliver belyst ved brug af både kvantitative studier og kvalitative studier. Ofte vil studier kunne styrkes ved at gøre brug af begge tilgange

Adgang til data

Viden om arbejdsmiljø kan og bør tilvejebringes fra mange forskellige datakilder, afhængigt af forskningsspørgsmålet. Det kan være data fra registerstudier, spørgeskemaundersøgelser, kvalitative interviews, observationer, objektive målinger osv. På de områder, hvor det er muligt, er der behov for at udvikle metoder til objektive målinger, som kan foregå under faktiske arbejdsforhold.

Arbejdsmiljøforskningsfonden opfordrer interessenter på arbejdsmiljøområdet til både at bidrage til udbredelse af egne data, så de kan komme i spil og skabe den størst mulige samfundsmæssige værdi, og ligeledes til at være proaktive og åbne for dialog om nye datamuligheder.

Appendiks til forskningsstrategi

Side 7/8

Formidling og udbredelse af viden

Forskningsprojekterne skal gennem formidlingsaktiviteter gøre den forskningsbaserede viden tilgængelig og handlingsrettet, så alle relevante arbejdsmiljøaktører kan træffe beslutninger om ændringer i arbejdsmiljøindsatsen på et velfunderet grundlag. Det kan ske gennem populærvidenskabelige artikler, sociale medier, blogs, konferencer, seminarer, workshops etc.

Det er samtidig fondens ambition, at der fremadrettet er et større fokus på at sikre mobilisering af ny viden. Det er derfor vigtigt, at projekterne forholder sig til, hvordan deres resultater kan omsættes i praksis. Ligesom det er vigtigt, at projekterne samarbejder med aktører, som har tæt kontakt til virksomhederne, dvs. parter, arbejdsmiljørådgivere og BFA. Det bør også ske gennem øget brobygning mellem forskning og praksis, via systematisk inddragelse af interessenter og målgrupper og via inddragelse af interessenter som brancheorganisationer og virksomhedsnetværk.

Både forskere og interessenter skal have fokus på at sikre mobiliseringen af ny viden. Forskerne skal på den ene side være opsøgende i forhold til vidensbehovet blandt virksomheder, rådgivere, myndigheder osv., således at forskningen ikke kun drives af push-faktorer (forskernes egne idéer og ønsker) men også af pull-faktorer (virksomhedernes behov for viden) og udveksling af information idéer og erfaringer med forskningsbrugere. Og interessenterne (rådgivere, arbejdsmarkedets parter og myndigheder) skal på den anden side sikre, at de har kapacitet til at gå i dialog med forskere om forskningsbehov i praksis, til at vurdere og fortolke ny viden og understøtte implementeringen af nye tiltag baseret på ny viden på arbejdspladserne.

Fonden lægger ved vurdering af ansøgninger stor vægt på, at de har en gennemarbejdet formidlingsplan, der tydeligt viser, hvordan projektet tænkes formidlet og gjort tilgængeligt i både et videnskabeligt og et populært og bredere regi. Fonden følger løbende op på, om de støttede projekter og resultaterne fra disse formidles til relevante aktører. Formålet er at understøtte og vurdere, om projekternes formidlingsplaner opnår de ønskede resultater for formidlingen.

Fonden lægger stor vægt på, at projekterne ved afrapporteringen beskriver og vurderer, hvordan projektets resultater kan bidrage til at forbedre arbejdsmiljøet, og – så vidt muligt – om projektets resultater udfylder et videnshul eller går imod hhv. underbygger andre relevante forskningsresultater.

Den videnskabelige formidling

Fonden lægger stor vægt på, at forskningsprojekterne publicerer videnskabelige artikler i anerkendte nationale og internationale tidsskrifter, da dette er med til at sikre kvaliteten af arbejdsmiljøforskningen. Fonden opfordrer til, at projekterne i videst muligt omfang publicerer i Open Access. Open Access kan bidrage til nye og forbedrede forskningsmuligheder – specielt inden for tværdisciplinær forskning såsom arbejdsmiljøforskning – og forbedre adgangen til forskningsbaseret viden for

myndigheder, virksomheder, rådgivere og andre aktører og dermed bidrage til, at den nyeste viden hurtigere kommer ud på arbejdspladserne.

Side 8/8

Fondens egen formidling

Fonden formidler resultater fra igangsatte og afsluttede projekter til centrale aktører (myndigheder, Arbejds miljørådet og BFA'erne). Fonden afholder desuden hvert år en konference, hvor væsentlige resultater fra de støttede projekter formidles. Desuden informeres der løbende via Fondens hjemmeside om igangsatte projekter og resultater fra alle afsluttede projekter.